

Obsah

Předmluva	5
Členové autorského kolektivu	13
Úvodem: Od plánu k trhu	17

I. POLITICKÉ ASPEKTY TRANSFORMACE 29

1. POLITICKO-EKONOMICKÉ FAKTORY HODNOCENÍ TRANSFORMACE 31

1.1 Úvod	31
1.2 Východiska a metodologie analýzy	32
1.3 Lidský rozvoj, politická práva a občanské svobody	36
1.4 Počáteční podmínky a postup liberalizace	41
1.5 Kvalita institucí a ekonomická svoboda	46
1.6 Korupce a ovládnutí státu	60
1.7 Závěr	65

2. POLITICKÉ ASPEKTY TRANSFORMACE 71

2.1 Úvod	71
2.2 Volby	71
2.3 Zájmové skupiny	77
2.4 Aplikace modelu zastupování na vyjednávání	85
2.5 Závěr	87

3. POLITICKO EKONOMICKÝ CYKLUS V OBDOBÍ TRANSFORMACE 90

3.1 Úvod	90
3.2 Politický trh a modely politicko ekonomického cyklu	90
3.3 Vztah politiky a ekonomiky v České republice	95
3.4 Diskuse o platnosti Phillipsovy křivky pro podmínky ČR	97
3.5 Závěr	100

II. MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ ČR 103

1. MAKROEKONOMICKÝ VÝVOJ ČESKÉ REPUBLIKY 105

1.1 Úvod	105
1.2 Makroekonomický vývoj ČR a jeho mezinárodní kontext	106
1.3 Vývoj výroby v České republice	113
1.4 Vývoj poptávky a její vliv na hospodářský růst	121
1.5 Příspěvek hlavních odvětví k tvorbě HDP	126

1.6	Mezinárodní srovnání hospodářského růstu a ekonomické úrovně České republiky.....	128
1.7	Vývoj národního hospodářství podle hlavních sektorů	135
1.8	Vývoj národního hospodářství podle hlavních odvětví	143
1.9	Závěr	148
2.	INFLACE V ČESKÉ REPUBLICE – NABÍDKOVÉ FAKTORY	151
2.1	Úvod	151
2.2	Nabídkové faktory vývoje inflace	151
2.3	Vývoj cen na počátku transformace	153
2.4	Vývoj v období 1994 – 1998	155
2.5	Vývoj v období 1999 – 2001	161
2.6	Závěr	170
3.	MĚNOVÝ A KURZOVÝ VÝVOJ	172
3.1	Úvod	172
3.2	Přehled hlavních trendů měnového vývoje ČR	172
3.3	Analýza faktorů měnového vývoje	175
3.4	Vývoj úvěrů	181
3.5	Souvislost měnového vývoje, růstu, inflace a úrokových měr	184
3.6	Kurzový vývoj	186
3.7	Závěr	190
4.	FISKÁLNÍ POLITIKA A VÝVOJ VEŘEJNÝCH FINANCÍ V ČR	193
4.1	Úvod	193
4.2	Analýza veřejných rozpočtů	193
4.3	Makroekonomické souvislosti veřejných rozpočtů	196
4.4	Struktura veřejných rozpočtů	198
4.5	Fiskální rizika	199
4.6	Návrhy na řešení problémů veřejných rozpočtů v ČR ...	202
4.7	Závěr	203
5.	ZAHRAŇIČNÍ OBCHOD A VNĚJŠÍ EKONOMICKÁ ROVNOVÁHA ČR	206
5.1	Úvod	206
5.2	Vývoj zahraničního obchodu	206
5.3	Teritoriální a komoditní struktura zahraničního obchodu ...	212
5.4	Hlavní obchodní partneri České republiky	214
5.5	Vnější ekonomická rovnováha	215
5.6	Vývoj ostatních položek běžného účtu platební bilance ...	219
5.7	Vývoj finančních účtů	221
5.8	Devizové rezervy a zahraniční zadluženost země	229
5.9	Závěr	231

6.	CHARAKTERISTIKY VÝVOJE PŘÍJMŮ V ČR.....	234
6.1	Úvod	234
6.2	Vývoj mezd	234
6.3	Vývoj celkových příjmů a jejich členění	241
6.4	Problém chudoby v ČR.....	243
6.5	Závěr	246
7.	SITUACE NA TRHU PRÁCE V ČESKÉ REPUBLICE	247
7.1	Úvod	247
7.2	Ekonomická aktivita obyvatelstva v období transformace	247
7.3	Změny na českém trhu práce v počátcích transformace	248
7.4	Vývoj nezaměstnanosti	249
7.5	Předpokládané trendy vývoje na trhu práce	251
7.6	Závěr	252
III. STRUKTURÁLNÍ ZMĚNY V OBDOBÍ TRANSFORMACE		255
1.	STRUKTURÁLNÍ ZMĚNY V OBDOBÍ TRANSFORMACE	257
1.1	Úvod	257
1.2	Národohospodářské souvislosti strukturálních změn	258
1.3	Sektorové a subsektorové strukturální změny	260
1.4	Strukturální změny ve zpracovatelském průmyslu	263
1.5	Strukturální změny vývozu	266
1.6	Intenzita a zaměření strukturálních změn ve zpracovatelském průmyslu	267
1.7	Koncentrace a specializace	274
1.8	Závěr	277
2.	STRUKTURÁLNÍ ZMĚNY A KONKURENCESCHOPNOST ČESKÉ EKONOMIKY	279
2.1	Úvod	279
2.2	Teoretická východiska	279
2.3	Ekonomická úroveň, technologická pozice a strukturální změny	282
2.4	Vytváření a šíření znalostí	300
2.5	Strukturální změny vývozu	306
2.6	Konkurenceschopnost	312
2.7	Závěr	319
3.	REGIONÁLNÍ CHARAKTERISTIKY STRUKTURÁLNÍCH ZMĚN ČESKÉ EKONOMIKY	325
3.1	Úvod	325
3.2	Teoretická východiska	326

3.3	Ekonomická úroveň, produktivita a zaměstnanost	327
3.4	Podnikatelská aktivita, kvalifikace a investice	335
3.5	Zpracovatelský průmysl	339
3.6	Závěr	342
IV.	ČESKÁ REPUBLIKA A EVROPSKÁ UNIE	345
1.	PŘÍZPŮSOBENÍ ČESKÉ HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY PO VSTUPU DO EVROPSKÉ UNIE	347
1.1	Úvod	347
1.2	Dělbá pravomocí mezi členskými státy a Společenstvím. Evropa regionů?	348
1.3	Postavení Společenství a členských států při tvorbě makroekonomické politiky	350
1.4	Další specifické koordinační procedury	353
1.5	Pakt o stabilitě a růstu	354
1.6	Závěr	357
2.	VNITŘNÍ TRH UNIE A PŘÍPRAVA ČESKÉ REPUBLIKY NA ZAČLENĚNÍ	360
2.1	Úvod	360
2.2	Postup přibližování České republiky Unii	360
2.3	Jednání České republiky o vstupu do Evropské unie	365
2.4	Současný stav v přejímání legislativy vnitřního trhu	371
2.5	Přínosy a náklady zapojení do vnitřního trhu	376
2.6	Výhlídky reálné konvergence české ekonomiky	383
2.7	Závěr	386
3.	PŘÍMÉ ZAHRANIČNÍ INVESTICE V ČR ZE ZEMÍ EVROPSKÉ UNIE A JEJICH SOUVISLOST S POSTUPUJÍCÍ INTEGRACÍ	389
3.1	Úvod	389
3.2	Přímé zahraniční investice a integrační proces	389
3.3	Vývoj přímých zahraničních investic v České republice ..	391
3.4	Závěr	395
V.	SOCIÁLNÍ ASPEKTY TRANSFORMACE	397
1.	SOUHRNNÝ POHLED NA SOCIÁLNÍ POLITIKU	399
2.	VÝVOJ ÚROVNĚ MEZD A JEJICH DIFERENCIACE V 90. LETECH	406
2.1	Úvod	406
2.2	Právní rámec utváření mezd	406
2.3	Vývoj úrovně nominálních a reálných mezd a jejich diference	409
2.4	Závěr	413

3. SOCIÁLNÍ POJIŠTĚNÍ	414
3.1 Úvod	414
3.2 Důchodové pojištění	414
3.3 Penzijní připojištění	425
3.4 Nemocenské pojištění	429
3.5 Závěr	432
4. BYTOVÁ POLITIKA	438
4.1 Úvod	438
4.2 Problémy regenerace a reprodukce bytového fondu	438
4.3 Transformace státní bytové politiky	440
4.4 Některé poptávkové nástroje státní podpory bydlení	441
4.5 Výdaje na nájemní bydlení vybraných skupin domácností	446
4.6 Závěr	447
5. RODINNÁ POLITIKA	448
5.1 Úvod	448
5.2 Obsah a cíle rodinné politiky	448
5.3 Státní sociální podpora rodin	450
5.4 Nepřímá podpora rodin	452
5.5 Závěr	453
6. ZDRAVOTNÍ POLITIKA	454
6.1 Úvod	454
6.2 Úloha státu ve zdravotnictví	454
6.3 Příčiny nezvládnutí systémových transformačních změn ..	455
6.4 Privatizace	459
6.5 Závěr	461
7. VZDĚLÁVACÍ POLITIKA	464
7.1 Úvod	464
7.2 Význam vzdělání a jeho financování	464
7.3 Trh práce, zaměstnanost a vzdělání	466
7.4 Struktura školského systému	469
7.5 Závěr	469
VI. EKOLOGICKÉ ASPEKTY TRANSFORMACE	471
1. VÝVOJ EKOLOGICKÉ POLITIKY	473
1.1 Úvod	473
1.2 Ochrana životního prostředí v ČSSR do roku 1989 – výchozí stav	473
1.3 Vývoj státní ekologické politiky po roce 1990	479
1.4 Legislativní zabezpečení ochrany životního prostředí v ČR po roce 1989	496
1.5 Závěr	502

2.	SUROVINOVÁ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY	504
2.1	Úvod	504
2.2	Obecné cíle surovinové politiky	505
2.3	Právní úprava surovinové politiky	509
2.4	Využívání ekonomických nástrojů v surovinové politice	512
2.5	Územní plánování	513
2.6	Informační systém	514
2.7	Závěr	515
3.	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A ZÁJMY FIREM V OBDOBÍ TRANSFORMACE	516
3.1	Úvod	516
3.2	Zájmy firmy	516
3.3	Zájmy top managementu firmy	522
3.4	Zájmy zaměstnanců	523
3.5	Ostatní zájmy	524
3.6	Závěr	524